

нецу (СРР), крім загального огляду пам'яток своєї країни, дав також опис нових могильників ранньомезолітичного віку — Шела Кладовей та Ікона, що датуються за С-14-6700 і 5600 рр. до н. е. Поховання одиночні, з наявністю в кістках стріл.

Про розкопки цікавого мезолітичного могильника Ведбек з кроманьйонськими похованнями, де померлі були випростані на спині, розповів Б. Петерсен (Данія).

Для західноєвропейських дослідників новими були відомості, викладені в доповіді автора про культурно-територіальне членування, хронологію і періодизацію пам'яток України, як і в доповідях Г. М. Бурова (Симферополь) та І. О. Загорської (Рига).

Симпозіум пройшов у діловій обстановці, був добре організований і, безперечно, приніс велику користь справі вивчення мезоліту Європи. Наша делегація мала можливість ознайомитись з новими досягненнями археологів Польщі, Чехословаччини, НДР, зокрема з матеріалами культур Федермессер, Арентсбург, Юнсдорф, Ертебелле та ін. В свою чергу, ми показали результати робіт радянських дослідників мезоліту.

Ознайомлення з досвідом вивчення історії населення мезолітичного часу Західної і Центральної Європи, безперечно, сприятиме більш глибокому розумінню далекого минулого нашої Батьківщини. Головні шляхи у галузі дослідження мезоліту на території СРСР мають йти, перш за все, по лінії уточнення хронології пам'яток, їх культурно-територіального членування, з'ясування питань господарства і духовної культури племен.

Першочерговим завданням у розробці хронології є проблема створення на Україні геохронологічної шкали для періоду раннього і середнього голоцену (X—V тисячоліття до н. е.) з урахуванням геологічних, палеоніологічних, археологічних даних та датування методами точних наук (С-14).

Основний напрямок вивчення мезолітичних пам'яток — це виділення окремих культур і типів пам'яток на підставі типолого-статистичного опрацювання матеріалів. Найближчим завданням у справі культурно-територіального членування мезолітичних об'єктів нашої країни слід вважати створення загальної карти культур і культурних типів Європейської частини СРСР та узгодження її з картами сусідніх країн. Для цього необхідно посилити взаємні контакти між радянськими і зарубіжними дослідниками, зокрема по лінії збільшення відряджень, передусім у соціалістичні країни, створення спільних радянсько-польських, радянсько-румунських та інших змішаних експедицій з метою кращого вивчення мезолітичних пам'яток цих територій. Важливе значення має також організація міжнародних конференцій і симпозіумів, як показав приклад симпозіуму, проведеного у Потсдамі.

Д. Я. ТЕЛЕГІН

Третя наукова конференція молодих вчених Інституту археології АН УРСР

III наукова конференція молодих вчених Інституту археології АН УРСР, присвячена 60-річчю ВЛКСМ, відбулася 30—31 березня 1978 р. Вона мала республіканський характер, оскільки в її роботі, крім співробітників Інституту археології, взяла участь молодь вчені з 18 міст республіки, а також гості з Москви, Ленінграда, Куйбишева, Воронежа, Ростова, Кишинева (загалом 115 чоловік). На конференції прочитано 105 доповідей. Ці дані об'єктивно свідчать про те, що ідея проведення конференцій молодих вчених-археологів повністю себе виправдала. Кількість її учасників порівняно з попередньою (1976 р.) збільшилась вдвічі, а з першою (1974 р.) — втричі. Зміцнили зв'язки Ради молодих вчених з дослідниками, що живуть в інших містах України.

Основне завдання подібних молодіжних наукових форумів — визначення науково-теоретичного рівня і практичної підготовки молодих фахівців, розвиток у них ініціативи, спрямованої на вирішення актуальних проблем археології. Більшість заслуханих доповідей містить цілком зрілі наукові узагальнення, що ґрунтуються на новому джерелознавчому матеріалі, одержаному при безпосередній участі молодих вчених.

Конференцію відкрив директор Інституту археології АН УРСР І. І. Артеменко. У вступному слові він підкреслив, що її робота сприятиме згуртуванню молодих сил української археології, стимулюватиме їх плідну наукову діяльність та професійну підготовку.

На конференції працювали шість секцій (палеоліту — неоліту; енеоліту — бронзи; ранньозалізного віку; античної, ранньослов'янської; давньоруської та середньовічної археології), якими керували провідні вчені Інституту.

На секції палеоліту — неоліту виступили 11 доповідачів: І. Д. Потехіна (Київ) «Деякі проблеми вивчення ранніх етапів антропогенезу»; Л. В. Солдатенко (Київ) «Черненська мустьєрська культура на Закарпатті»; В. К. Пясецький (Житомир) «Фінально-палеолітична стоянка Горбулів І»; А. В. Колесник (Донецьк) «Нові палеолітичні знахідки в Донбасі»; Л. Л. Залізняк (Київ) «Мезоліт Полісся — східна периферія північної зони мезоліту Європи»; Д. Ю. Нужний (Київ) «Деякі питання технології виготовлення і функціонального призначення мікрорізців»; Н. П. Оленковський (Херсон) «Нижній Дніпро в пізньомезолітичний та ранньонеолітичний час»; С. А. Балакін (Київ) «Нові неолітичні пам'ятки Київського Полісся»; А. А. Яневич (Білогорськ) «Стоянка Кайнаут І»; В. О. Степащенко (Київ) «Стоянка на о. Кізелвий і її

місце в колі пам'яток кукрекської культури»; С. М. Дегерменджі (Донецьк) «Ранньонеолітичні пам'ятки Кругле озеро і Лимацьке озеро».

Активно працювала секція неоліту — бронзи, де у виступах взяло участь 18 чоловік. Доповіді зробили: Н. А. Ричков (Київ) «Про застосування методу характеристики поховального обряду племен ямпої культури»; В. Ф. Єлісеєв, В. Н. Ключинцев (Миколаїв) «Дослідження поселень епохи пізньої бронзи у верхів'ях Березанського лиману»; М. А. Чмихов (Київ) «До питання про орієнтацію посудин у похованнях епохи ранньої бронзи»; А. Ф. Белов (Запоріжжя) «Семантика орнаменту на посудині культури багатовапкової кераміки з Васильівки»; В. М. Копоня, Г. В. Охріменко (Львів) «Нові дослідження трипільських поселень в Західній Волині»; Н. Д. Довженко (Київ) «До питання про призначення антропоморфних стел в епоху давньої бронзи»; О. Н. Загребельний (Київ) «Поселення епохи бронзи біля с. Мар'янівка на Сеймі»; Н. А. Полова (Київ) «До проблеми формалізованого опису орнаментованого об'єкту дослідження»; З. Х. Понадупуло (Запоріжжя) «Розкопки Первомайського курганного могильника»; Л. С. Іллюков (Ростов) «Поховальні пам'ятки раннього і середнього бронзового віку»; Л. А. Черних (Київ) «Катакомбні поховання на Правобережжі Південного Бугу»; А. А. Косарева (Київ) «Пам'ятки епохи бронзи в басейні р. Случ»; Т. С. Старцева (Воронеж) «Зрубні могильники в лісостеповому Приднінні»; Я. П. Гершкович (Київ) «Про один тип поховальних споруд зрубної культури»; О. В. Бітковський (Київ) «Про поховання зрубної культури в північному Присивашші»; Г. Н. Тошев (Одеса) «Безкурганні поховання культури багатовапкової кераміки в межиріччі Дунаю і Дністра»; С. Н. Рижов (Київ) «Трипільське поселення біля с. Конолівка на Середньому Дністрі»; Є. А. Шепель (Київ) «Про штучну деформацію черепів з поховань катакомбної культури басейну Сіверського Дніця».

14 учасників конференції виступили на секції раннього залізного віку, в тому числі: В. І. Ключко (Київ) «Про деякі типи кістяних наконечників стріл епохи бронзи — раннього заліза»; Д. Ю. Павлів (Львів) «Культова пам'ятка раннього залізного віку поблизу с. Непоротове»; Н. А. Гаврилюк (Київ) «Про два типи лошених корчаг кіммерійської культури»; К. П. Бунятян (Київ) «Методика соціальної реконструкції за даними рядових скіфських могильників»; В. С. Ольховський (Москва) «Про поховання VII—V ст. до н. е. в передгірському і степовому Криму»; В. П. Білозер (Київ) «Проблеми генезису скіфських скульптур»; С. В. Полін (Київ) «Скіфські кургани степового Присивашші»; Ю. В. Болтрик (Київ) «Наслідки розкопок Рогачинського курганного поля»; В. Є. Радзієвська (Харків) «Нові знахідки предметів скіфського звіриноного стилю»; Л. С. Ключко (Київ) «Начільні прикраси скіфського часу»; В. О. Рябова (Київ) «Дерев'яні посудини з курганів поблизу м. Орджонікідзе»; В. Н. Погорелій (Київ) «Скіфські кургани біля с. Мирне під Борисполем»; О. В. Симоненко (Київ) «Сармати в Середньому Подніпров'ї»; В. І. Костенко (Дніпропетровськ) «Сарматські поховання в степовому Пооріллі».

На секції античної археології було заслухано 18 доповідей, які прочитали: В. В. Рубан (Миколаїв) «Керамічні клейма Ольвійського поліса»; В. М. Отрешко (Москва) «Графіті приольвійських поселень догетського часу»; В. В. Крапивіна (Київ) «До питання про Ольвійську міну»; С. Б. Буйських (Київ) «Фігурні посудини з розкопок городища Золотий Мис»; Т. А. Заяць (Київ) «Кісткові залишки елліністичної Ольвії»; О. П. Журавльов (Київ) «Фауна архаїчного поселення Велика Чорноморка II»; М. В. Агбунов (Одеса) «До локалізації Одеса»; Н. А. Сон (Київ) «Нові дані про некрополь Тіри»; Є. В. Сорочан (Харків) «Торговельні зв'язки Херсонеса в I ст. до н. е.»; В. Ф. Мещеряков (Харків) «Державні культури Діва і Херсонас в Херсонесі Таврійському»; В. Н. Зубар (Київ) «Обряд кремації в некрополі Херсонеса I—IV ст. н. е.»; Є. Я. Рогов (Ленінград) «До питання про соціальну належність скорчених поховань поселення Папське I»; А. П. Мартем'янов (Харків) «Давньогрецькі теракоти з розкопок поселення Маслини»; А. М. Акоюн, З. В. Хачатрян (Москва) «Про язичницький пантеон в Арменії в елліністичну епоху»; К. К. Орлов (Сімферополь) «Нові дані про терми і некрополь Харакса»; С. С. Товт (Ужгород) «Античні монети Закарпаття»; В. А. Кутаїсов (Сімферополь) «Чотириабсидний храм Херсонеса».

Про результати своїх досліджень повідомили на секції археології ранніх слов'ян 11 молодих науковців: Н. А. Циндровська (Київ) «Дівич-гора — пам'ятка пеших століть н. е. в Середньому Подніпров'ї»; І. Б. Зеленецька (Київ) «Кислівка III — поселення зарубинецького типу на середній Десні»; Є. Н. Кухарська (Київ) «Нові знахідки виймачистих емалей під Києвом»; С. В. Пальхов (Київ) «Новий центр чорної металургії»; Т. Ю. Гошко (Київ) «Гончарські печі черняхівського поселення поблизу с. Завадівка»; О. А. Гей (Москва) «Скіфо-сарматські елементи в могильниках черняхівської культури Північного Причорномор'я»; Б. В. Магомедов (Київ) «Культурно-етнічні компоненти черняхівського населення Північного Причорномор'я за даними поховального обряду»; Л. П. Михайлина (Чернівці) «Розкопки на посаді слов'янського міста біля р. Прут»; Р. В. Терпиловський (Київ) «Київський тип Подесення і пенківська культура Лівобережжя Дніпра»; М. М. Казапський (Ленінград) «Степові сусіди слов'ян в VI—VII ст. н. е.»; Я. В. Баран (Київ) «Ранньо-слов'янський залізо-плавильний комплекс VII—VIII ст. н. е. на поселенні Рашків I»; Г. Є. Волосюк (Київ) «Поховання кочівників I тисячоліття н. е. на Миколаївщині»; С. Ж. Пустовалов (Київ) «Застосування формалізовано-статистичних методів дослідження кераміки і деякі питання їх розробки».

Секція давньоруської і середньовічної археології була репрезентована 18 доповідями: А. К. Дехтяр (Харків) «Поховання з тілоспаленням в ямках Сухомогольжанського могильника на Сіверському Дніпці»; С. П. Юренко (Полтава) «До питання про захисні споруди слов'янських поселень басейну р. Ворскли»; В. О. Петрашенко (Київ) «Городище Монастирсьок на Середньому Дніпрі»; О. П. Моця (Київ) «Скорчені поховання давньоруських некрополів»; В. Н. Зоценко (Київ) «Дніпроніманський відрізок дороги «з варяг в греки»; М. А. Сагайдак (Київ) «Нові дані про ливарне виробництво в Києві»; С. М. Чернов (Київ) «До реконструкції глинобитних печей жител давнього Києва»; К. М. Гупало (Київ) «Про планувальну і соціальну структуру давньокітського Подолу»; Є. А. Браичевська (Київ) «Фрески Кирилівської церкви як джерело для вивчення одягу давньоруської знаті»; Г. Ю. Івакін (Київ) «Київ в перші століття після монгольської навали»; Р. С. Орлов (Київ) «Художній імпорт в міській культурі Київської Русі (IX—X ст.)»; С. О. Беляєва (Київ) «Про хронологію південноруських пам'яток другої половини XIII—XIV ст.»; Р. М. Чайка (Львів) «Давньоруське городище поблизу с. Листвин»; Н. Г. Матіюк (Луцьк) «Дослідження Володимира-Волинського»; Б. П. Томенчук (Чернівці) «Дослідження літописного Васи́лева в 1977 р.»; В. А. Сидоренко (Сімферополь) «Розкопки Вірменського монастиря на околицях Старого Криму»; Г. П. Миц (Сімферополь) «Середньовічні пам'ятки Кокозької долини»; В. В. Дорофеев (Київ) «Пізносередньовічний могильник поблизу с. Подове».

Підсумки III наукової конференції молодих археологів Української РСР підбив доктор історичних наук В. Д. Баран. Він відзначив високий рівень доповідей молодих вчених, підкресливши, що постановка проблеми, інтерпретація матеріалу і результати досліджень викладені кваліфіковано і переконливо. Автори добре обізнані з проблем, над якими вони працюють, на конкретному археологічному матеріалі по-новому вирішують багато важливих питань сучасної археології. Все це дає підстави сподіватися, підкреслив В. Д. Баран, що наступні конференції будуть представлені ще більш зрілими науковими кадрами. В цьому гарантія зростання молодого змін, з якою пов'язуватиметься час нових відкриттів у радянській археологічній науці.

Найкращі з доповідей будуть надруковані в кварталнику «Археологія». Частина з них відзначена цінними подарунками. Матеріали III конференції знайдуть також відображення у збірнику статей молодих вчених «Старожитності Середнього Подніпров'я» та збірнику наукової інформації «Археологічні дослідження молодих вчених України».

Конференцію підготувала та провела Рада молодих вчених Інституту археології АН УРСР.

С. Б. БУЙСЬКИХ